

Umelá inteligencia v každej škole, ako s ňou pracovať?

Roman Baranovic

Asi nikoho neprekvapím tvrdením, že budúci školský rok 2023/24 bude zásadne ovplyvnený existenciou a dostupnosťou umelej inteligencie. Ono, už ten skončený školský rok ovplyvnila, ale zatiaľ sme na školách väčšinou ako pštros s hlavou v piesku a tvárime sa, že téma neexistuje.

Nový školský rok je ale novou príležitosťou to urobiť lepšie a tak by som chcel upozorniť na tento text, na ktorý som pri letnom pozeraní si noviniek narazil. Originál v angličtine nájdete na odkaze nižšie, jeho autorom je pán Ryan Watkins, ktorý pracuje na George Washington University vo Washingtone a to je teda jedna z top univerzít v USA.

From AI to A+: Prepare Your Students for Using ChatGPT and other AI | by Ryan Watkins | Jul, 2023 | Medium

Ja sa v tomto blogposte pokúsím s pomocou umelej inteligencie (a priateľa Petra Gušťaříka) spraviť slovenský preklad ☺ tohto, podľa mňa užitočného textu. Text je písaný z perspektívy vysokoškolského učiteľa, ja sa budem preložiť ho univerzálnejším jazykom, lebo si myslím, že jeho rady a návody sú rovnako dobre použiteľné ako na strednej škole tak aj so staršími žiakmi na základnej škole. Článok je písaný, povedal by som "americkým" štýlom, a treba si na to trochu zvyknúť, ale ako inšpirácia to je myslím veľmi dobrý text. V preklade budem používať skratku AI (artifice intelligence) miesto slovenského UI (umelá inteligencia).

Nasleduje teda preklad samotného článku.

Debata o používaní nástrojov AI (vrátane ChatGPT, PhotoMath, Grammarly, Bing a ďalších) nie je diskusia so študentmi typu „všetko alebo nič“. Namiesto toho ide o navigáciu v kontinuu, ktoré sa rozprestiera medzi neobmedzeným používaním AI a priamymi zákazmi AI. Učiteľ sa bude ocitať v rôznych bodoch tohto kontinua, v závislosti od predmetu alebo dokonca konkrétnej úlohy. Zdôraznil by som, že neexistuje univerzálny prístup k etickému používaniu AI v triedach, ale napriek tomu sa zdá nevyhnutným budovať a podporovať zodpovednú kultúru využívania AI medzi študentmi.

Nasledujú niektoré ľahko implementovateľné návrhy, ktoré vám pomôžu pripraviť študentov na etické používanie ChatGPT a inej AI v nadchádzajúcom školskom roku.

Začína to konverzáciami (množné číslo)

1. Akceptujte, že študenti budú používať AI.

Je dôležité uznať a prijať, že napriek akýmkoľvek zákazom študenti budú ChatGPT a ďalšie nástroje AI používať. Vlastne môže byť užitočné ich v tom aj podporiť. Budú sa chcieť s nami ako učiteľmi poradiť, ako tieto nové nástroje používať eticky a efektívne. Ak túto príležitosť využijeme na naučíme ich používať AI zodpovedne, posilníme tak pozitívne prostredie na učenie a študentom umožníme cenný nástroj AI zužitkovať.

2. Dostaňte sa do tempa.

Sprístupnením ChatGPT v novembri minulého roka vyvolala spoločnosť OpenAI vlnu vývoja nových modelov AI. S blížiacim sa jesenným obdobím je dôležité mať prehľad, ako táto oblasť pokročila. Nemusíme byť odborníkmi na AI, je však nutné sa oboznámiť s najnovšími produktmi AI, s ktorými budú vaši študenti pracovať. Používajte ich aj vy sami, sledujte novinky na internete, rozprávajte sa s kolegami a tiež so študentmi o tom, aké najnovšie technológie AI používajú.

3. Hovorte so študentmi včas a často.

Podobne ako rozhovory o bocianovi, ktorý nosí deti, by ani rozhovory o AI nemali byť jednorazovou záležitosťou. Diskusia o používaní AI má byť nepretržitým dialógom počas celého školského roka. V prvé dni v škole povedzte žiakom, že ste premyslene zvážili výhody a nevýhody zapojenia AI do vzdelávacieho procesu. V triede navrhnete pravidlá na používanie AI a nechajte žiakov pýtať sa. K téme AI sa vracajte pravidelne so spresneniami a dodatočnými usmerneniami a vyjasňujte špecifické prípady, kedy je AI vhodná (napr.: „Môžete použiť AI na X, ale nie na Y). Takáto pravidelná diskusia zabezpečí, že študenti budú v téme AI dobre informovaní a schopní orientovať sa v jej používaní.

4. Nepredpokladajte automaticky, že ide o podvádzanie.

Rozhovory o etickom využívaní AI nie sú len o obavách z podvádzania. Ak sa v diskusii o AI so žiakmi zameriate výhradne na podvádzanie, môžete tak neúmyselne stigmatizovať akékoľvek jej použitie. Študenti budú AI využívať v tichosti a skryto a nedôjde k otvorenému dialógu. Namiesto toho treba vytvoriť prostredie, v ktorom sa študenti cítia slobodní o používaní AI diskutovať otvorene a klásť

otázky. Ak zdôrazníte možnosti, ktoré AI pri učení prináša a zároveň sa budete rozprávať o etických aspektoch jej použitia, študentom to pomôže rozhodovať sa informovane a zodpovedne.

Objasnite etické hranice

5. Zistite, ako študenti uvažujú.

Aj keď v konečnom dôsledku určí hranice používania AI v triede učiteľ, počiatočný rozhovor so študentmi prinesie cenný pohľad na ich uvažovanie o vhodnom a prijateľnom používaní AI v učení. Na uľahčenie takýchto rozhovorov autor vytvoril voľne dostupný dotazník, ktorý môžete nechať vyplniť svojich študentov, ale ktorý si môžete vyskúšať vyplniť aj vy sami.

6. Rýchlo prejdite od konceptuálneho ku konkrétnemu

Ak študentom dáte jasné a presné pokyny k povolenému použitiu AI na vašich hodinách, môže im to veľmi pomôcť. Nespoliehajte sa len na všeobecné zásady, ktoré nemusia byť pre každého dostatočné na to, aby sa zorientoval v primeranom používaní AI. Žiaci zásady lepšie pochopia na konkrétnych príkladoch toho, čo je a čo nie je povolené. Dá im to praktické usmernenie pri každodennom rozhodovaní, ako dodržiavať zásady akademickej integrity.

7. Uveďte príklady. AI vám v tom pomôže.

Pomocou ChatGPT a ďalších modelov AI preskúmajte, ako sa dajú tvorivo použiť v kontexte vášho predmetu a pri úlohách. Ukážte študentom, ako im AI vie výhodne pomôcť s učením. Vie vysvetliť učivo, šetrí čas a pomáha pri riešení komplexných problémov, a to všetko pri zachovaní akademickej integrity.

8. Zvážte, či uprednostniť jednotné pravidlá na celý školský rok, alebo navrhnúť pravidlá na konkrétne situácie a zadania.

Hoci sa môže zdať jednoduchšie zaviesť pravidlá používania AI, ktoré budú jednotné, takéto pravidlá nemusia dať dostatočnú pružnosť. Radšej zvážte, či nebude lepšie upravovať pravidlá použitia AI podľa konkrétneho zadania. Ak budete mať k používaniu AI flexibilnejší prístup s možnosťou prispôbiť využitie AI povahe úlohy, môže to viesť k lepším výsledkom vo vzdelávaní a u študentov podporiť zodpovednosť.

9. Použite semafor so zelenou, žltou, červenou farbou.

Pomocou farieb žiaci jednoduchšie pochopia, čo na vašich hodinách a pri konkrétnej úlohe predstavuje prijateľné použitie AI. Autor ako pomôcku navrhol bezplatný nástroj Môžem použiť AI (v angličtine)? Vyplníte krátky dotazník a podľa neho sa vytvorí tabuľka so zelenými, žltými a červenými indikátormi. Slúžia na vysvetlenie vašich pokynov k AI žiakom pri konkrétnej úlohe. Tabuľku v dokumente Google si viete prispôbiť a bez námahy ju zaradiť do osnov predmetu alebo systému vyučovania.

Uved'te to do praxe

10. Zdôraznite prínos pre učenie.

Prvý krok: Jasne zadefinujte, aké konkrétne a hodnotné vedomosti, zručnosti a schopnosti chcete, aby študenti nadobudli vo vašej triede. Vyhnite sa všeobecnému pomenovaniu a radšej opíšte hmatateľné výsledky. Namiesto cieľa „naučiť sa písať kvalitnú presvedčivú esej“ zdôraznite napríklad tri stratégie, ako použiť protiargumenty a zručne presvedčiť čitateľa, aby prehodnotil svoje vžitú názory.

Druhý krok: Dôsledne komunikujte a študentom zdôrazňujte, prečo má význam zvládnuť tieto vedomosti, zručnosti a schopnosti. Ukážte im skutočnú hodnotu toho, čo sa naučia, a zdôraznite, ako im začlenenie AI do vzdelávacieho procesu pomôže tieto kľúčové kompetencie rozvíjať. Upriamením pozornosti na praktické použitie AI a ako súvisí s učením a ich osobným a profesionálnym rastom budete motivovať študentov k výnimočným študijným výsledkom.

11. Podporujte experimentovanie.

Navrhните súťaž, ktorá podnieti v študentoch tvorivosť v skúšaní rôznych aplikácií AI vo vzdelávaní. Ak vy si dokážete predstaviť 10 spôsobov aplikácie AI na vašom predmete, tak študentom dajte výzvu, aby našli ďalších 100! Vyhlásením takejto súťaže nielenže motivujete študentov, aby o AI premýšľali kriticky a nápadito, ale tiež im vytvoríte priestor prezentovať vlastné jedinečné, a pre triedu prínosné, pohľady.

12. Posilňujte kritické myslenie.

Pri používaní nástrojov AI klad'te veľký dôraz na rozvíjanie zručností kritického myslenia. Povzbudzujte študentov k tomu, aby dôkladne posúdili spoľahlivosť a presnosť informácií vygenerovaných umelou inteligenciou pomocou odkazov na dôveryhodné zdroje. Dajte študentom tiež možnosť spochybniť vlastné návrhy tak, že necháte AI naformulovať protiargumenty k ich návrhom. Takáto prax nielen zvyšuje ich schopnosť kriticky myslieť, ale podporuje aj hlbšie pochopenie zložitých problémov a posilňuje ich argumentačnú schopnosť.

13. Zdieľajte prompty.

Podeľte sa o prompty (zadania pre AI), ktoré ste použili pri vytváraní učebných materiálov, a potom povzbud'te študentov, aby sa podelili o prompty, ktoré oni použili pri učení. Vytvorte priestor (napr. Diskusné fórum online), kde študenti môžu zdieľať prompty použité na učenie sa, prípravu na testy alebo vypracovanie úloh v rámci stanovených etických hraníc.

14. Aktualizujte hodiny svojho predmetu.

Integrácia AI do vyučovacích hodín nevyhnutne povedie k zmenám vo vašich osnovách. Napríklad zistíte, že ste zmenili pohľad na to, čo je dôležité — namiesto dôrazu na konečný výsledok budete úzko spolupracovať so študentmi v procese dosahovania výsledku. V takomto prístupe je viac interakcie a viac hodnotených úloh. Môže si preto vyžadovať, aby ste zefektívnili zoznam tém, ktoré ste zvykli preberať v minulosti. To vám umožní ponoriť sa hlbšie do tých tém, ktoré sú najviac relevantné. Iné témy vypustíte.

Toľko rady a návody profesora Watkinsona. Na Slovensku zatiaľ na takýchto priekopníkov v uvažovaní nad využívaním AI vo vyučovaní, ktorí by zdieľali svoje myšlienky a skúsenosti s ostatnými, stále len čakáme.